

Asia: VN/2382/2024

Lausuntopyyntö yliopistojen rahoitusmallin uudistamista koskevista asetusluonnoksista

Valtioneuvoston asetus yliopistoista annetun valtioneuvoston asetuksen muuttamisesta

1. Asetusluonnoksen 5 §:ssä esitetään, että yliopistolain 49 §:n 3 momentissa tarkoitettusta perusrahoituksesta 81 prosenttia määräytyisi toiminnan laajuuden, laadun ja vaikuttavuuden perusteella ja 19 prosenttia muiden koulutus- ja tiedepolitiikan tavoitteiden perusteella (strategiaperusteinen rahoitus ja valtakunnalliset tehtävät). Koulutuksen perusteella määräytyväksi rahoitusosuudeksi esitetään 44 % (nykyisin 42 %) ja tutkimus- ja tiedepolitiikan tavoitteiden perusteella määräytyväksi rahoitusosuudeksi 37 % (nykyisin 34 %).

Pidättekö esitettyä rahoitusperusteiden keskinäistä painoarvoa tarkoituksenmukaisena?

Ei

Näkemyksiä, muutosehdotuksia tai muuta kommentoitavaa ehdotukseen 1:

AYY näkee, että laadukas koulutus perustuu laadukkaalle tutkimukselle. Vastaavasti näemme, että ohjelmarahoituksen jakaminen koulutuksen ja tutkimus- ja tiedepolitiikan osuuksiin on tarkoituksenmukaista. Kyseenalaistamme kuitenkin jaon, jossa tutkimus- ja tiedepolitiikalle tulee tästä rahoituksesta suurempi osuus. Koulutustason nosto, aloituspaikkojen lisääminen ja 50 prosentin korkeakoulutustavoitteeseen pyrkiminen jää ehdotetussa muutoksessa toissijaiseksi asiaksi. Kun tutkimusta (esim. tohtorikoulutusta) samaan aikaan rahoitetaan erillisellä TKI-rahalla, rahoitusmallille asetettuja tavoitteita palvelisi suuremman prosenttiosuuden siirtäminen perustutkintokoulutuksen osuuteen.

2. Koulutuksen rahoitusosuuteen (6 §) esitetään lisättäväksi rahoitusosuus, joka perustuu uusiin opiskelijoihin, jotka eivät ole aikaisemmin suorittaneet Suomen koulutusjärjestelmän mukaista korkeakoulututkintoa tai vastaanottaneet korkeakoulututkintoon johtavaa opiskelupaikkaa.

Pidättekö ehdotusta tarkoituksenmukaisena?

Ei

Näkemyksiä, muutosehdotuksia tai muuta kommentoitavaa ehdotukseen 2:

AYY vastustaa muutosta, joka johtaisi jo nyt suurten ensikertalaiskiintiöiden suurentamiseen entisestään. Jokaisella on oikeus myös tutkintokoulutuksen kautta saatavaan sivistykseen, ja sen oikeuden toteutuminen on vaarassa, mikäli painotetaan liikaa ensikertalaisia. Koulutusjärjestelmän ei tule rangaista ”väärin” valintojen tekemisestä riippumatta siitä, tuleeko alanvaihto ajankohtaiseksi tutkinnon ensimmäisen vuoden jälkeen vai valmistumisen jälkeen. Samalla on edelleen olemassa riski siitä, että nuoret eivät enenevässä määrin uskalla ottaa paikkoja vastaan.

3. Strategiaperusteisen rahoituksen (7 §) määräytymisperusteita esitetään muutettavaksi siten, että siitä poistettaisiin valtioneuvoston korkeakoulu- ja tiedepoliittisia tavoitteita tukeva osuus (ns. ohjelmarahoitus). Jatkossa strategiarahoitus perustuisi korkeakoulun strategiaa ja uudistumista tukevaan osuuteen. Strategiaperusteisen rahoituksen osuus olisi jatkossa 10 prosenttia koko perusrahoituksesta (nykyisin 15 prosenttia).

Strategiarahoitukseen kuuluvasta valtakunnallisesta ohjelmarahoituksesta luopumista vastaava 5 prosentin osuus siirrettäisiin muiden koulutus- ja tiedepoliittikan tavoitteiden perusteella määräytyvästä rahoitusosuudesta toiminnan laadun, vaikuttavuuden ja laajuuden perusteella määräytyvään rahoitusosuuteen.

Pidättekö ehdotusta tarkoituksenmukaisena?

Kyllä

Näkemyksiä, muutosehdotuksia tai muuta kommentoitavaa ehdotukseen 3:

-

4. Muuta lausuttavaa valtioneuvoston asetusluonnokseen

AYY haluaa muistuttaa valtioneuvostoa yliopistojen yliopistolain 2 § mukaisista tehtävistä. Tieteellisen ja taiteellisen sivistyksen edistäminen sekä yliopistojen kasvatustehtävä ovat aina vain enemmän vaarassa, kun yliopistoja pakotetaan keskittymään ensikertalaisten kouluttamiseen ja valmistumisen nopeuttamiseen. Jatkuvasti vain valmistumisaikatavoitteita tarkastelemalla heikennetään opiskelijoiden hyvinvointia. Samalla yhä suurempi osa opiskelijoista valmistuu vailla työkokemusta, jolloin heillä ei ole muuta näyttöä osaamisestaan kuin tutkintotodistus. Työelämään valmistava maisterintutkinto on olennainen asia myös, kun tavoitteena on jatkuvan oppimisen ohjaaminen pienempien opintokokonaisuuksien suuntaan. Pelkän todistuksen arvon vahvistaminen ei palvele tätä tavoitetta.

AYY kannattaa edelleen laadukkaita, kunkin alan olennaisen sisällön, tiedot ja taidot opiskelijalle antavia tutkintoja, joiden aikana on mahdollisuus myös työskennellä ja kasvaa omalle paikalle yhteiskunnassa. Näitä tutkintoja ei useinkaan ole mahdollista toteuttaa laadukkaasti ja opiskelijoiden hyvinvointia vaarantamatta viidessä vuodessa. Siksi AYY toivoo, että yliopistojen rahoitusmallia tullaan jatkossa uudistamaan huomattavasti vähemmän tutkintojen määrää ja valmistumisaikoja painottavaan suuntaan.

Opetus- ja kulttuuriministeriön asetus yliopistojen perusrahoituksen laskentakriteereistä

5. OKM asetuksen 1 §:ssä ja liitteessä esitetään koulutuksen rahoitusosuuden laskentakriteereiksi ja niiden painoarvoiksi seuraavia:

1. Yliopistossa aloittaneiden uusien ensikertaisten opiskelijoiden lukumäärä 3 %
2. Yliopistossa suoritettujen ylempien korkeakoulututkintojen lukumäärä 19 %
3. Yliopistossa suoritettujen alempien korkeakoulututkintojen lukumäärä 11 %
4. Avoimessa yliopisto-opetuksessa, erillisinä opintoina ja erikoistumiskoulutuksessa suoritettujen opintopisteiden yhteismäärä 3 %
5. Korkeakoulujen yhteistyösopimusten perusteella suoritettujen opintopisteiden yhteismäärä 1 %
6. Valtakunnallisen opiskelijapalautekyselyn vastauspisteiden yhteismäärä 3 %
7. Yliopistossa ylemmän korkeakoulututkinnon suorittaneiden työllisten määrä Suomessa vuosi valmistumisen jälkeen 2 %
8. Valtakunnallisen uraseurantakyselyn vastauspisteiden yhteismäärä 2 %

Pidättekö ehdotusta tarkoituksenmukaisena?

Ei

Näkemyksiä, muutosehdotuksia tai muuta kommentoitavaa ehdotukseen 5:

Ks. kysymykset 1, 2 ja 6.

6. Uusien ensikertaisten opiskelijoiden lukumäärää koskevan uuden laskentakriteerin painoarvo olisi 3 %.

Tämä toteutettaisiin siirtona strategiarahoituksesta (2 % -yksikköä) sekä avoimessa yliopisto-opetuksessa, erillisinä opintoina ja erikoistumiskoulutuksessa suoritettuja opintopisteitä koskevasta rahoitustekijästä (1 % -yksikkö), jonka painoarvo olisi esityksen mukaan 3 % (nykyisin 4 %).

Uusien esikertaisten opiskelijoiden lukumäärää koskevan laskenta suoritettaisiin viimeisen käytettävissä olevan vuoden (kesäkuun tilanne) toteutuman perusteella.

Pidättekö ehdotusta uudesta rahoitustekijästä tarkoituksenmukaisena?

Ei

Näkemyksiä, muutosehdotuksia tai muuta kommentoitavaa ehdotukseen 6:

AYY vastustaa muutosta, joka johtaisi jo nyt suurten ensikertalaiskiintiöiden suurentamiseen entisestään. Jokaisella on oikeus myös tutkintokoulutuksen kautta saatavaan sivistykseen, ja sen oikeuden toteutuminen on vaarassa, mikäli painotetaan liikaa ensikertalaisia. Koulutusjärjestelmän ei tule rangaista ”väärin” valintojen tekemisestä riippumatta siitä, tuleeko alanvaihto ajankohtaiseksi tutkinnon ensimmäisen vuoden jälkeen vai valmistumisen jälkeen. Samalla on edelleen olemassa riski siitä, että nuoret eivät enenevässä määrin uskalla ottaa paikkoja vastaan.

7. Yliopistoissa kalenterivuonna suoritettujen alempien ja ylempien korkeakoulututkintojen lukumäärä - rahoitustekijöiden painoarvojen esitetään pysyvän ennallaan. Rahoitustekijän laskentaan esitetään tarkennuksia

- Alempien ja ylempien korkeakoulututkintojen lukumäärää painotettaessa tutkinnon suorittamisaikaa ja toisen saman tasoisen tutkinnon suorittamista koskeviin kertoimiin esitetään muutoksia. Momentin mukaan tutkintojen lukumäärää laskettaessa yliopistolain 40 §:ssä tarkoitettussa tavoitteellisessa suorittamisajassa suoritettujen tutkintojen lukumäärää painotettaisiin kertoimella 1,8 (nykyisin 1,5).
- Jos ylempään korkeakoulututkinnon suorittanut on aiemmin suorittanut suomalaisessa korkeakoulussa ylempään korkeakoulututkinnon tai ylempään ammattikorkeakoulututkinnon taikka jos alemman korkeakoulututkinnon suorittanut on aiemmin suorittanut suomalaisessa korkeakoulussa alemman korkeakoulututkinnon tai ammattikorkeakoulututkinnon, toista tutkintoa painotettaisiin lisäksi kertoimella 0,5 (nykyisin 0,7). Muut laskennan kertoimet pysyisivät ennallaan.
- Teknisenä muutoksena kerroinluokan 1 tutkintoja ei enää jatkossa listattaisi asetuksen liitteessä vaan ryhmään C (kerroin 1) sisältyisivät kaikki sellaiset tutkinnot, jotka eivät sisälly A (kerroin 3) tai B (kerroin 1,75). Muutos ei vaikuttaisi korkeakoulujen välisiin rahoitussuhteisiin, mutta sillä vältettäisiin tarpeeton asetusmuutos sopimuskauden aikana, mikäli käyttöön otetaan uusi tutkintonimike, joka ei sijoitu ryhmiin A tai B.

Pidättekö ehdotusta tavoiteaikakertoimen nostamisesta (1,8) tarkoituksenmukaisena?

Ei

Pidättekö ehdotusta toisen saman tasoisen tutkinnon kertoimen laskemisesta (0,5) tarkoituksenmukaisena?

Ei

Näkemyksiä, muutosehdotuksia tai muuta kommentoitavaa ehdotukseen 7:

AYY vastustaa ehdotettuja muutoksia tavoiteaikakertoimeen ja toisen saman tasoisen tutkinnon kertoimeen. Yliopistoilla on hyvin rajallinen määrä keinoja vaikuttaa tavoiteajassa valmistumiseen ilman, että se vaikuttaa tutkintojen laatuun ja opiskelijoiden hyvinvointiin heikentävästi. Tavoiteajan tiukentaminen johtaa siihen, että yhä suurempi osa opiskelijoista valmistuu vailla työkokemusta, jolloin heillä ei ole muuta näyttöä osaamisestaan kuin tutkintotodistus.

AYY pitää maisterintutkintoa kaikille tärkeänä perustutkintona, mutta mikäli jatkuvaa oppimista halutaan ohjata pienempien opintokokonaisuuksien suuntaan, tavoiteaikakertoimen nostaminen ei tätä tee. Vastaavasti toisen saman tasoisen tutkinnon kertoimen laskeminen ei ohjaa muun jatkuvan oppimisen tarjonnan lisäämiseen, vaan pelkästään tutkintojen vähentämiseen.

8. Rahoituslaskennassa avoimen opintopisteistä huomioitaisiin vain ne, joiden tekijällä suomalainen henkilötunnus.

Rajaus edellyttää tiedonkeruumutoksia ja se tulisi voimaan v. 2024 suoritetuista opintopisteistä alkaen.

Pidättekö ehdotusta tarkoituksenmukaisena?

Ei kantaa

Näkemyksiä, muutosehdotuksia tai muuta kommentoitavaa ehdotukseen 8:

-

9. OKM asetuksen 2 §:ssä ja sen liitteessä esitetään tutkimuksen rahoitusosuuden laskentakriteerien tekijöiksi ja painoarvoiksi:

1. Julkaisujen lukumäärä 14 %

2. Yliopistossa suoritettujen tohtorin tutkintojen lukumäärä 9 %

3. Kansainvälinen kilpailtu tutkimusrahoitus 7 %

4. Kotimainen ja kansainvälinen yrityksiltä saatu tutkimusrahoitus ja muu kotimainen tutkimusrahoitus 7 %

Pidättekö ehdotusta tarkoituksenmukaisena?

Ei

Näkemyksiä, muutosehdotuksia tai muuta kommentoitavaa ehdotukseen 9:

Ks. kysymys 1.

10. Tohtorin tutkintojen lukumäärää koskevan laskentakriteerin painoarvoa nostettaisiin 9 %:iin (nykyisin 8 %). Voimassa olevan asetuksen tohtorin tutkintoja koskevasta rahoitusrajasta luovuttaisiin.

Pidättekö ehdotusta tarkoituksenmukaisena?

Ei

Näkemyksiä, muutosehdotuksia tai muuta kommentoitavaa ehdotukseen 10:

Ks. kysymys 1.

11. Kansainvälistä kilpailtua tutkimusrahoitusta koskevan laskentakriteerin painoarvoa nostettaisiin 7 %:iin (nykyisin 6 %) ja kotimaista ja kansainvälistä yrityksiltä saatua tutkimusrahoitusta ja muuta kotimaista tutkimusrahoitusta (Suomen Akatemia, Business Finland) koskevan kriteerin painoarvoa samoin 7 %:iin (nykyisin 6 %).

Kotimaisilta ja kansainvälisiltä yrityksiltä saatua tutkimusrahoitusta painotettaisiin laskennassa kertoimella 1,2.

Pidättekö ehdotusta tarkoituksenmukaisena?

Ei

Näkemyksiä, muutosehdotuksia tai muuta kommentoitavaa ehdotukseen 11:

Ks. kysymys 1.

12. Korkeakoulujen vuosien 2025 ja 2026 rahoituksen laskentaan esitetään sisällytettäväksi muutosrajoitin.

Korkeakoulun rahoitus, joka ei sisällä strategiaperusteista rahoitusosuutta eikä yliopistojen valtakunnallisten tehtävien rahoitusta, voisi vähentyä yhteensä enintään 3 prosenttia verrattuna edellisen vuoden rahoituksen tasoon, joka on suhteutettu rahoitusvuonna käytettävissä olevaan laskennalliseen rahoitukseen. Rajauksen laskennasta aiheutuva mahdollinen alijäämä jaettaisiin korkeakoulusektoreittain korkeakoulujen kesken niiden rahoituksen suhteessa. Vastaava rajoitin oli voimassa vuosina 2021-2022.

Pidättekö ehdotusta tarkoituksenmukaisena?

Kyllä

Näkemyksiä, muutosehdotuksia tai muuta kommentoitavaa ehdotukseen 12:

Liian suuria kertamuutoksia rahoituksessa tulee välttää. Lisäksi AYY myös taideopiskelijoita edustavana ja taiteen koulutuksen asemaa arvostavana ylioppilaskuntana kiinnittää huomion siihen, että alustavien arvioiden perusteella muutosrajoitinta todennäköisesti sovellettaisiin vain Taideyliopistoon, joten rajoitin on sitäkin tärkeämpi.

Muuta lausuttavaa ehdotuksesta

13. Arvionne ehdotuskokonaisuuden vaikutuksista korkeakouluille, korkeakoulujärjestelmälle ja yhteiskunnalle

Ks. kysymys 4.

14. Mahdolliset muut huomiot ehdotuskokonaisuudesta tai asetusluonnoksista.

Ks. kysymys 4.

Muuta lausuttavaa työryhmän ehdotuksista

15. Työryhmä teki myös ehdotuksia, joita ei säädetä asetuksilla. Näitä olivat mm.:

- Yliopisto- ja ammattikorkeakoululait mahdollistavat sen, että OKM voi myöntää korkeakouluille myös tuloksellisuusrahoitusta korkeakoulun tuloksellisen toiminnan perusteella. Työryhmä ehdotti, että laskennallisen rahoitusmallin ulkopuolella otettaisiin käyttöön korkeakoulujen kesken kohdennettava erillinen kannustepalkkio vaikeammin mitattavien toimien kohdalle (esimerkiksi työ- ja opiskeluhuvinointi, johtaminen, sidosryhmäyhteistyö). Kannustepalkkiota ei välttämättä kohdennettaisi joka vuosi. Tarkasteltavat teemat voisivat myös vaihdella vuosittain.
- Työryhmä katsoi, että tarvitaan syvällisempää tarkastelua isoista järjestelmätason muutostarpeista, sitä tukevista rahoitus- ja ohjauksen käytännöistä sekä tarvetta uudistamisen tutkimukselliseen tukeen. Tutkimus- ja arviointitietoa hyödyntävä valmistelu tulisi käynnistää mahdollisimman pian.

Mahdolliset huomiot työryhmän esittämistä muista ehdotuksista:

AYY kannattaa ehdotusta kannustepalkkiosta, mutta huomauttaa, että mainituista aiheista esimerkiksi työ- ja opiskeluhuvinvointi tulee rahoitusmallin ja samanaikaisten opintotuki- ym. muutosten vaikutuksesta todennäköisesti heikkenemään entisestään.

AYY kannattaa erityisen lämpimästi rahoitusmallin syvällisempää tarkastelua tutkimuksellisesta näkökulmasta. Tutkimuksessa tulee ottaa huomioon mahdollisimman laajasti eri opiskelijaryhmiä eikä sen tule keskittyä väestö- tai elinkaaritason tunnuslukuihin.

Baarman Nea
Aalto-yliopiston ylioppilaskunta